

คู่มือประชาชน

เพื่อติดตามนโยบาย

และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
2550-2554

สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ชื่อหนังสือ คู่มือประชาชน
เพื่อติดตามนโยบายและแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2550-2554
สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน
สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

ISBN 974-323-887-5

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)
ภายใต้แผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี
พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2549

บรรณาธิการ เอมพงศ์ บุญญานุกพงศ์
คณะบรรณาธิการ LOOK & LEARN (08-1623-6846/ 08-1421-6220)
พิสูจน์อักษร นรากร สุ่มังคโล
จัดรูปเล่ม พิมพ์แสงการศิลป์
ออกแบบปก สุลักษณ์ นูนปาน

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
1168 ซอยพหลโยธิน 22 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ : 0-2511-5855 โทรสาร : 0-2939-2122
E-mail : thainhf@thainhf.org website : www.thainhf.org/www.hppthai.org

สารบัญ

คำนำ	4
สภาพปัญหาในปัจจุบัน - 5 ปีข้างหน้า	8
คนย้ายถิ่น ทำให้เมืองรับไม่ไหว	8
อนุรักษ์แบบผิดๆ ทำลายทุกอย่าง	14
เริ่มใหม่ ให้ชุมชนมีส่วนร่วม	18
แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550-2554	21
สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน	23
สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	35
บทบาทภาครัฐ-ภาคประชาชน	42
กลยุทธ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน	42
สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	
ประชาชนต้องรู้อะไร	53
แหล่งข้อมูลความรู้	59

คำนำ

คู่มือฉบับประชาชน เพื่อดำเนินการตามแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนี้ เป็นความพยายามของแผนพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อให้เกิดมิติใหม่ของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่เพียงเฉพาะการมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างเท่านั้น แต่ยังต้องมีส่วนร่วมในการติดตามเพื่อให้แผนนั้นนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

สาระสำคัญของคู่มือฉบับประชาชนนี้ เป็นการแปลงเนื้อหาเพื่อให้ง่ายแก่ความเข้าใจ จากร่างแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฉบับประชาชน พ.ศ. 2550-2554 ซึ่งเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดเวทีวิชาการและเวทีสาธารณะทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำนวน 42 ครั้ง ผู้เข้าร่วมทั้งหมด 2,400 คน ตลอดระยะเวลาดำเนินกิจกรรม 15 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2548 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2549 โดยมี ศ.ดร.มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ เป็นผู้สังเคราะห์ประเด็นปัญหา ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากเวทีวิชาการและเวทีสาธารณะ เพื่อจัดทำเป็นร่างแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งแผนดังกล่าวเป็นแผนของชาติ ไม่ใช่แผนของกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง เนื้อหาที่สำคัญในร่างแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมนี้ ได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยคุกคามทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่

ผ่านมา และที่ต้องเผชิญในอนาคต ตลอดจนมูลค่าความสูญเสียของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย พร้อมทั้งได้กำหนดกรอบการดำเนินงานในการจัดการแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้ในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า โดยกำหนดรายละเอียดของแผนกลยุทธ์ และแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมระบุหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมในทุกระดับ

ทั้งนี้ แผนพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) เห็นว่า แม้กระบวนการวางแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550-2554 จะเสร็จสิ้นลง รอเพียงการเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอนุมัติเห็นชอบ อย่างไรก็ตามภารกิจของภาคประชาชนยังจะต้องดำเนินการต่อไป โดยอาศัยคู่มือฉบับประชาชนนี้เป็นแนวทางในการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ฝ้าระวัง และ/หรือร่วมดำเนินการ เพื่อให้แผนดังกล่าวที่ประชาชนได้มีส่วนผลักดันและร่วมร่างขึ้นมาสามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสมทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรวมทั้งภาคประชาชนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งมีการตรวจสอบและถ่วงดุล

คณะทำงานแผนพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

คู่มือประชาชน

เพื่อติดตามนโยบาย

และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2550-2554

สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

สภาพปัญหาในปัจจุบัน - 5 ปีข้างหน้า

คนย้ายถิ่น ทำให้เมืองรับไม่ไหว

“...เมืองที่อยู่งที่เหยียง รถราก็ติดเป็นแถวยาว มี
แต่ข่าวฆาตกรรม

เมืองที่ทำการค้า มีน้ำท่าท่วมท้นอยู่เต็มถนน
หนทาง

แต่ใจคนอ้างว่าง สิ้นสุดการเดินทาง ล้มตัวลง
นอนที่ชานชาลา

.....

ใครจะรู้ ใครจะเห็น ทำไม้อีสานกระเซ็น ล้มตัว
ลงนอนที่ชานชาลา”

บทเพลงของคาราบาวที่เคยดังสนั่นเมืองเมื่อ
ประมาณ 20 กว่าปีที่ผ่านมา เป็นภาพสะท้อนที่ดีของ

ปัญหาสังคมเมืองใหญ่ในปัจจุบัน จากการศึกษาที่เมืองใหญ่มักจะเป็นที่กระจุกตัวของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งแหล่งงานและการคมนาคม รวมทั้งการพัฒนาด้านสาธารณสุข และระบบการศึกษา ทำให้ผู้คนมากมายเดินทางจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลมารวมตัวกันอัดแน่นอยู่บนพื้นที่ของเมืองใหญ่ บางส่วนของเมืองถูกเปลี่ยนเป็นชุมชนแออัด เพราะพื้นที่ไม่สามารถขยายตัวออกไปได้ ขณะที่จำนวนประชากรที่หลั่งไหลเข้ามาไม่ขาดสาย รวบรวมว่ารถด่วนขบวนสุดท้ายที่มุ่งหน้าสู่ตัวเมืองจะเป็นสิ่งที่ไม่จริงเพราะเมื่อขบวนนี้ผ่านไป ขบวนใหม่ก็ผ่านเข้ามาเพื่อรับผู้โดยสารจากนอกเมืองเข้าสู่เมือง อย่างไม่มีวันสิ้นสุด

กรุงเทพฯ สมุทรปราการ หาดใหญ่ เชียงใหม่ และสงขลา ต่างก็ติดอันดับเมืองที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงจนน่าวิตก เพราะเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้นจนไม่สอดคล้องกับขนาดพื้นที่ ปัญหาอื่นๆ ก็จะตามมา คนมากก็กินมากใช้มาก กลายเป็นการผลิตขยะมาก ก่อให้เกิดมลพิษ และเลยไปถึงปัญหาอาชญากรรม จี้ ปล้น ช่มชู้ เพราะหลายคนมีรายได้ต่ำ สวนทางกับรายจ่ายในเมืองที่มีแต่พุ่งสูงขึ้นทุกวัน

สัญลักษณ์ของความเป็นเมืองใหญ่ทุกวันนี้ นอกเหนือจากความเจริญด้านถนนหนทาง และยานพาหนะ ที่พัฒนาขึ้นเพื่อรองรับจำนวนคนที่มากขึ้นแล้ว ยังมีเรื่องของมลพิษอีกด้วย เมืองใหญ่มักเป็นเมืองที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำเน่า น้ำเสีย

ทั้งที่ออกมาจากบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรมและโรงพยาบาล คว้นพิษเต็มท้องถนน ขยะเกลื่อนเมือง เพราะมีแต่คนช่วยกันผลิตและทิ้ง แต่ไม่มีใครช่วยกำจัด

ปัญหาน้ำท่วมที่หลายเมืองของประเทศไทย เช่น หาดใหญ่ เชียงใหม่ และกรุงเทพฯ ต้องประสบอยู่อย่างหนักหนาสาหัสในช่วงปีที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการขยายตัวของตัวเมืองอย่างไม่มีการวางแผน เช่น เชียงใหม่มีการถมดิ่งริมแม่น้ำปิง เพื่อนำพื้นที่ไปสร้างอาคารรวมถึงที่อยู่อาศัย สร้างถนนกีดขวางการเดินทางของน้ำ เมื่อฝนตกหรือน้ำป่าไหลเข้ามาสู่ตัวเมืองก็ไม่มีทางระบายออก จึงขังท่วมอยู่ในตัวเมือง ที่กรุงเทพฯ และสมุทรปราการ กำลังมีปัญหากจากสนามบินสุวรรณภูมิที่ก่อสร้างเสร็จและเปิดให้บริการ ในขณะที่คลองระบายน้ำที่ต้องขุดขึ้นใหม่ เพื่อรองรับน้ำแทนพื้นที่ชุ่มน้ำกว่า 20,000 ไร่ ที่ต้องเสียไปเป็นพื้นที่ของสนามบินยังไม่ได้เริ่มลงมือก่อสร้าง

หน้าน้ำชาวบ้านด้านฝั่งตะวันออกของกรุงเทพฯ ต้องชும்ฉ่าด้วยน้ำเน่าที่ซึ่งอยู่นานปีจะได้โอกาสไหลนองออกมาสู่ถนนพร้อมๆ กับน้ำฝนที่ระบายตัวเองไม่ทัน ท้องถนนอัดแน่นไปด้วยยวดยานพาหนะทั้งรถยนต์ส่วนตัวทั้งคันเล็กและคันใหญ่ วิ่งเบียดเสียดอยู่กับรถมอเตอร์ไซค์ของคนรายได้น้อย ที่ขับปาดซ้ายแซงขวา รถโดยสารประจำทางที่มีคนรายได้น้อยกว่าอัดแน่นเป็นปลากะปองอยู่ข้างใน

สำหรับคนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีเงินมากขึ้นมาหน่อยแต่ยังไม่พอซื้อรถยนต์ส่วนตัว ก็อาจจะโชคดีหน่อยมีรถไฟฟ้าลอยฟ้าและรถไฟฟ้าใต้ดินไว้ให้เลือกบริการ ส่วนคนเชียงใหม่ก็ต้องทนกับรถสองแถวแดงที่ขูดค่าโดยสารจนผู้โดยสารแทบไม่มีให้จ่าย

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องมลภาวะทางทัศนียภาพของเมือง หรือที่นักวิชาการบางคนอาจเรียกว่า มลทัศน์ของเมือง หรือทัศนอุจาดก็ได้ ซึ่งหมายถึงมลภาวะทางสายตาที่เกิดจากการมีป้ายโฆษณาสินค้าจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ (Billboard) ซึ่งมักจะมีการติดตั้งเกือบถาวร และป้ายหาเสียงของนักการเมือง ที่จะเป็นป้ายขจรปรากฏให้เห็นเฉพาะช่วงใกล้เลือกตั้งเท่านั้น

ป้ายเหล่านี้ปักอยู่ตามถนนหนทางตามชอบใจ ครั้งหนึ่งการติดป้ายโฆษณาอย่างไม่ยั้งคิดและไม่มีการควบคุมก่อให้เกิดปัญหามากมาย เช่น ป้ายโฆษณาก็ดขวางป้ายรถประจำทาง ทำให้คนรอรถประจำทางมองไม่เห็นรถประจำทางที่จะแล่นมาจอด

ที่ป้าย ทำให้ต้องขยับลงไปยืนบนถนน ซึ่งนอกจากจะ
กีดขวางการจราจรแล้ว ยังเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ
ด้วย

สำหรับเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพฯ นอกเหนือจาก
ทัศนียภาพสองฝั่งถนนจะเต็มไปด้วยป้ายประกาศ
โฆษณาทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่จำนวนมากแล้ว
สภาพสองฝั่งคลองก็ยิ่งประสบกับวิกฤติด้านภูมิทัศน์
ด้วย ไม่รวมถึงน้ำคลองที่ส่งกลิ่นเหม็นเพราะเน่า
เสียมาอย่างต่อเนื่องจนยากที่จะเยียวยาแก้ไข

ปัจจุบันคลองที่มีความสำคัญทางประวัติ
ศาสตร์และวิถีชีวิตริมคลองได้ถูกทำลายไปมาก ทั้ง
คลองธรรมชาติ และคลองที่ขุดขึ้นมาจากความ
ต้องการใช้ประโยชน์ในอดีต ทั้งนี้เนื่องจากทุกส่วนของ
สังคมทั้งรัฐ ประชาชน และเอกชน ต่างก็เข้ามาใช้
ประโยชน์จากคลองโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อความ
เสียหายที่จะเกิดขึ้นกับคลอง โดยเฉพาะในเรื่องคุณค่า
ความสำคัญ เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 1 มีการขุดคลอง
ขึ้นมาเป็นปราการป้องกันข้าศึก คือ คลองหลอด
คลองบางลำพู คลองโอบอ่าง คลองวัดเทพธิดา คลอง
วัดราชบพิธ เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ 3 ก็มีการขุดคลองแสนแสบ
เชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำบางปะกงเพื่อเป็น
เส้นทางยุทธศาสตร์ และสมัยรัชกาลที่ 5 มีการขุด
คลองมากมาย เช่น คลองเปรมประชากร คลองรังสิต
คลองทวีวัฒนา เพื่อประโยชน์ทางการเกษตรและการ
คมนาคม ปัจจุบันคลองเหล่านี้ได้กลายเป็นแหล่ง

รองรับน้ำเสียจากชุมชน โรงงาน ร้านค้า รวมทั้งน้ำท่วมขังที่ถูกระบายออกมาจากในเมือง ทำให้คลองที่มีคุณค่าความสำคัญทั้งหลายเสื่อมโทรมลงทั้งในด้านคุณภาพและกายภาพจนยากที่จะแก้ไขให้ดีขึ้นดังเดิม

ทั้งหมดนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาการพัฒนารเมืองและชุมชนในปัจจุบัน แต่ไม่ว่าเมืองจะไม่น่าอยู่แค่ไหน เมืองก็ยังคงเป็นจุดดึงดูดใจให้คนจำนวนมากเดินทางเข้ามา ชุมชนแออัดจึงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในเมืองใหญ่ สมาชิกของชุมชนแออัดส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใช้แรงงานที่หาเช้ากินค่ำ ในปี 2547 เฉพาะในเขตกรุงเทพฯ เมืองเดียว มีชุมชนแออัดมากถึง 817 ชุมชน ประกอบไปด้วยบ้านทั้งหมด 134,528 หลัง จำนวนประชากร 784,653 คน

อนุรักษ์แบบผิดๆ ทำลายทุกอย่าง

ส่วนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปกรรมพบว่ามีความเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ ตามการเติบโตของเมืองและความหนาแน่นของชุมชน ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย พื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั้งอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถูกถนนตัดผ่ากลาง บางพื้นที่ก็ถูกนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว และมีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิภาพ เช่นพื้นที่ในสวนที่เป็นน้ำตก

ที่ลอสซูของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง กำลังจะถูกเปลี่ยนเป็นอุทยานแห่งชาติน้ำตกที่ลอสซู เพื่อให้สามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวได้โดยไม่ผิดกฎหมาย

สิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรมก็มีความเชื่อมโยงในหลายพื้นที่ ทั้งที่เกิดจากการสืกร่อนทางธรรมชาติ และการกระทำของมนุษย์ เช่น มีการนำสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนามาใช้ในเชิงพาณิชย์ โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลง ตกแต่งเพียงเล็กน้อย เช่น กรณีโรงแรมดาราทวี จ.เชียงใหม่ หรือการก่อสร้างน้ำพุที่บริเวณประตูช้างเผือกและการสร้างห้องน้ำสาธารณะบริเวณกำแพงดิน จ.เชียงใหม่ เช่นกัน หรือการสร้างทางรถไฟและตัดถนนสายหลักผ่านบริเวณเมืองเก่าลพบุรี ทำให้เกิดความสิ้นสะเทือนจนพระปรางค์ และโบราณสถานอื่นอาจยุบตัวลงมาได้ และการขยายผิวการจราจรจนประชิดโบราณสถานคูบัว จ.ราชบุรี ซึ่งการสร้างถนนหรือทางรถไฟ นอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายที่โบราณสถานต่างๆ จะพังลงมาแล้ว ยังทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่งาม คือทำให้เกิดความอึกทึกจอแจขึ้นในพื้นที่ใกล้โบราณสถาน ที่ควรจะเป็นพื้นที่ที่เงียบสงบ

ขณะเดียวกันก็มีโบราณสถานหลายแห่งถูกปล่อยรกร้างโดยไม่มีหน่วยงานเข้าไปดูแลอย่างจริงจัง หรือมีการตัดแปลงแก้ไขโบราณสถานโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำให้โบราณสถานนั้นๆ ดูด้อยค่า หรือขาดหลักฐานที่เหมาะสมที่จะศึกษาความเป็นมาได้

การใช้หลักวิชาการที่เกิดจากความเข้าใจผิดนี้

ทำให้โบราณสถานอย่างน้อย 2 แห่งในประเทศไทย ต้องเกือบสูญเสียดูคุณค่าลงไป คือ **พระอักษนะ** (พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ประดิษฐาน ณ วัดศรีชุม จ.สุโขทัย) ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรได้ใช้น้ำยาเคมีไปขัดองค์พระเมื่อปี 2540 ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อขจัดคราบตะไคร่น้ำที่ขึ้นปกคลุมองค์พระอยู่ออก และปราสาทหินพิมาย ซึ่งเป็นปราสาทขอมที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ จ.นครราชสีมา วันนี้หากใครได้แวะไปสักการะปราสาทหินพิมาย อาจจะรู้สึกแปลกใจว่าทำไมปราสาทประธานปราสาทจึงกลายเป็นสีขาวยโพลนไปทั้งองค์ แทนที่จะเป็นสีหินทรายซึ่งมีตะไคร่น้ำปกคลุม ซึ่งการขัดโบราณสถานอันทรงคุณค่าทั้ง 2 แห่ง ทำให้นักประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมออกมาเคลื่อนไหวคัดค้าน เพราะมองว่าจะเป็นการทำลายโบราณสถานมากกว่าจะเป็นการอนุรักษ์ และเรียกร้องให้มีการศึกษาให้ชัดเจนก่อนว่าการทำความสะอาดโบราณสถานโดยเฉพาะศิลปะขอมที่มักทำจากหินทราย ควรจะใช้วิธีการใดจึงจะเหมาะสมและไม่เป็นการทำลายโบราณสถาน สุดท้ายอธิบดีกรมศิลปากรในสมัยนั้น (พ.ศ. 2540-2542) จึงให้คำมั่นว่าจะไม่มีการใช้สารเคมีขัดโบราณสถานอีกต่อไป

การเติบโตของเมืองยังมีส่วนทำลายโบราณสถาน และชุมชนเมืองเก่าซึ่งเป็นที่สะสมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ย่านและละแวกต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เมืองใหม่เกิดและเติบโตขึ้นซ้อนทับลงไปบนพื้นที่ที่เคยเป็นเมืองเก่า ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีรูป

แบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ที่สามารถบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นๆ ได้

ปัจจุบันพบว่า เมืองเก่าหลายที่ถูกเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นย่านการค้าที่จอแจ กลายเป็นถนน กลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงสวนสาธารณะ เฉพาะในกรุงเทพฯ มีพื้นที่เมืองเก่าหลายแห่งกำลังถูกคุกคาม เช่น ชุมชนแพรงนรา ชุมชนเมืองเก่า บ่อมหากาฬที่กรุงเทพมหานครพยายามขับไล่ชาวบ้าน ซึ่งอยู่อาศัยมาดั้งเดิมมานานหลายปีเพื่อนำพื้นที่มาทำเป็นสวนสาธารณะ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นการทำลายรูปลักษณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ชุมชนโบราณ ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นการทำลายบรรยากาศของความเป็นเมืองเก่าจนแทบหมดสิ้น ปรากฏเป็นเมืองใหม่ที่มีรูปแบบสมัยนิยม แต่ขาดเอกลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เป็นเสน่ห์เฉพาะเมืองไปอย่างน่าเสียดาย สถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการดำรงรักษาไว้ซึ่งมรดกและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาติ

เริ่มใหม่ ให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในท้องถิ่น มีการจัดตั้งหน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นตั้งแต่ปี 2537 (ระยะแรกเรียกว่า หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น) โดยมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรม รวมทั้งการเฝ้าระวังมิให้มีการกระทำใดๆ ที่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากหน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่ ได้รับการจัดตั้งภายในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยราชภัฏในท้องถิ่นต่างๆ การดำเนินงานจึงมักประสบปัญหา โดยเฉพาะในเรื่องการปรับเปลี่ยนกรรมการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง

นอกจากนี้บางพื้นที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นจัดตั้งขึ้น ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นองค์รวม รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

และความไม่คล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานราชการในจังหวัด เป็นต้น

เมื่อประเมินปัญหาในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมแล้วจะพบว่า ปัญหาหลักเกิดจากการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความรู้ ความเข้าใจและสำนึกใน

คุณค่าของสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นมรดกทางธรรมชาติและชาติสำนึกในคุณค่าความสำคัญของชุมชนเมืองเก่าซึ่งเป็นมรดกที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และสืบทอดไว้ให้ นอกจากนี้การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองธรรมชาติและศิลปกรรมที่ผ่านมายังพบว่าขาดการส่งเสริมให้เอกชน ชุมชน และประชาชนได้มีส่วนในการอนุรักษ์และพัฒนาทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง อีก

ทั้งระบบการศึกษาที่ไม่มีหลักสูตรการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมด้วย

ดังนั้นกิจกรรมหลักใน 5 ปีข้างหน้าของการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปกรรม รวมถึงการจัดการพื้นที่สีเขียวในชุมชนจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคี ต้องมีการบูรณาการในโครงการด้านการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานของรัฐ ต้องกระตุ้นให้ประชาชนและชุมชนเกิดความรัก ความหวงแหน และมีความยินดีที่จะเสียสละ เพื่อรักษาเมือง ชุมชนเก่า และศิลปกรรมซึ่งเป็นสมบัติร่วมกันของคนทั้งประเทศไว้

แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550-2554

สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

บัญชีอักษรย่อชื่อหน่วยงาน

ตัวย่อ	ชื่อหน่วยงาน	ตัวย่อ	ชื่อหน่วยงาน
กก.	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	ยธ.	กระทรวงยุติธรรม
กค.	กระทรวงการคลัง	รง.	กระทรวงแรงงาน
กต.	กระทรวงการต่างประเทศ	วช.	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
กนอ.	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	วท.	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
กปน.	การประปานครหลวง	วธ.	กระทรวงวัฒนธรรม
กปร.	การประปาส่วนภูมิภาค	ศธ.	กระทรวงศึกษาธิการ
กษ.	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	สกว.	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
กท.	กระทรวงกลาโหม	สกส.	สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
คค.	กระทรวงคมนาคม	สคก.	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ทก.	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	สงป.	สำนักงานงบประมาณ
ทส.	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	สธ.	กระทรวงสาธารณสุข
นร.	สำนักนายกรัฐมนตรี	สสส.	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
ปปง.	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	สอท.	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
พณ.	กระทรวงพาณิชย์	อก.	กระทรวงอุตสาหกรรม
พท.	กระทรวงพลังงาน	อบจ.	องค์การบริหารส่วนจังหวัด
พม.	กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	อปท.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
มท.	กระทรวงมหาดไทย	NGOs	องค์กรพัฒนาเอกชน
มสช.	มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ		

สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างภูมิปัญญาร่วมกันของภาคีต่างๆ เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลผลิต เครือข่ายชุมชนที่มีผลงานด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด จำนวนเครือข่ายที่มีผลงานด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
1. ค้นหา และพัฒนาภูมิปัญญาในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนและต่อยอดให้เป็นองค์ความรู้ในระดับสากล	1.1 ค้นหาภูมิปัญญาในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่มีอยู่ในชุมชน เช่น กระบวนการผลิตเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย	ทส. มท.
	1.2 พัฒนาภูมิปัญญาในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว โดยการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนเพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	ทส. มท. ประชาคม NGOs

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	1.3 สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาของชุมชนให้เป็นที่รู้จักความรู้ในระดับสากลเพื่อที่จะนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนได้	ทส. มท. ประชาคม NGOs
	1.4 อาศัยเครือข่ายสื่อมวลชนให้เป็นที่กลไกในการถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญาในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว	ทส. มท. ประชาคม NGOs
2. สร้างกระบวนการและกลไกการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน	2.1 สนับสนุนชุมชนให้เข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง	มท.
	2.2 สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนแม่บทชุมชนโดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและดำรงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	มท. ทส. NGOs
	2.3 สร้างความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาคมทุกภาคส่วน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว	ทส. มท. NGOs
	2.4 สร้างกลไกและกระบวนการให้องค์กรภาคประชาชนและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียวชุมชน	ทส. มท. NGOs

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	<p>2.5 สร้างโครงการที่ชุมชนจะได้มีส่วนร่วมในการสงวน ดูแล และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 84 พรรษา (7 รอบ) ในปี 2554</p>	<p>ทส. มท. NGOs ภาคเอกชน</p>
	<p>2.6 สนับสนุนและสร้างระบบหัวใจประชาชนให้จัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว เช่น การปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่ถือครองของตัวเองในเมือง การพัฒนาพื้นที่สาธารณะ และการขุดลอกคลองในชุมชน เป็นต้น</p>	<p>ทส. ภาคเอกชน NGOs</p>
	<p>2.7 ส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์พื้นที่สาธารณะ (พื้นที่ชายหาด พื้นที่ชุ่มน้ำ ป่าชายหาด เขตรักษาพันธุ์พืช เขตสงวนไว้เพื่อการศึกษาทางวิชาการ เขตป่าสงวนหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขตชุมชนโบราณ เขตอุทยานประวัติศาสตร์ ฯลฯ) และบริเวณที่มีคุณค่าทางด้านระบบนิเวศที่อยู่ประชิดกับชุมชน หรืออาจได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของชุมชน เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและเป็นสถานที่เพื่อการนันทนาการ</p>	<p>ทส. มท. ภาคเอกชน NGOs</p>

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
3. เพิ่มศักยภาพของชุมชน และวิสาหกิจชุมชนในด้านการผลิตและบริการ	3.1 ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่ชุมชนและวิสาหกิจชุมชนในการจัดการผลิตที่ลดความเป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อมและชีวิตผู้บริโภค นำประเด็นสิ่งแวดล้อมเข้ามาพิจารณาควบคู่กับการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนรวมทั้งการสร้างระบบตลาดให้รองรับการผลิต โดยให้เอกชนเข้ามามีบทบาท	อก. ทส. มท. กษ. ศธ. พณ. NGOs
	3.2 สนับสนุนให้ประชาคมสร้างอาชีพจากวัสดุใช้แล้วหรือการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ เช่น ผลิตภัณฑ์จากหนังสือพิมพ์ กระจกใช้แล้วและขวดพลาสติก เป็นต้น	ทส. NGOs ภาคเอกชน
4. ขับเคลื่อนกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาในท้องถิ่นสำหรับนักเรียน และประชาชนทั่วไป เช่น ตั้งศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	4.1 กำหนดเป้าหมายและหลักการสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับชุมชนเมืองและชนบท	ศธ. ทส.
	4.2 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสิ่งแวดล้อมในทุกระดับชั้น	ศธ.
	4.3 พัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	ทส.
	4.4 ส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายชุมชนเมืองด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา	ทส.

กลยุทธ์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทุกภาคี

ผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนคร และเทศบาลเมืองโดยทุกภาคี

ตัวชี้วัด ร้อยละ 80 ของประชาชนมีความพึงพอใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เป้าหมาย

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
1. กำหนดทิศทางและจัดระเบียบการเติบโตของชุมชนทุกระดับโดยคำนึงถึงศักยภาพของธรรมชาติ ระบบวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ ประชากรขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานการบริการสาธารณะเพื่อให้ชุมชนมีบูรณาการทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีและยั่งยืน	1.1 วางและจัดทำผังเมืองของทุกพื้นที่ทั่วประเทศ (ผังระดับประเทศ ผังระดับภาค ผังระดับอนุภาค ผังระดับจังหวัด ผังระดับเมือง และผังระดับพื้นที่) พร้อมกำหนดแผนงาน-โครงการ รวมทั้งให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง	มท. ทส.
	1.2 กำหนดแผนการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมหลักในเขตชุมชนและชานเมืองให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ดินและบริการพื้นฐาน	มท.
	1.3 กำหนดค่าระดับการถมดินในบริเวณชุมชนเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม	มท.
	1.4 พัฒนาและควบคุมการเจริญเติบโตของชุมชนเดิมให้สอดคล้องกับข้อจำกัดทางธรรมชาติและเป็นไปตาม	มท. ทส.

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	<p>บทบาททั้งในระดับภาคระดับอนุภาค และระดับจังหวัด โดยให้ความสำคัญ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและ สังคม</p>	
<p>2. อนุรักษ์และสงวน ที่ดินเพื่อเป็นที่สี เชียวและส่งเสริม คุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้กับชุมชนและ ประชากรในอนาคต อย่างเพียงพอ</p>	<p>2.1 ให้ทุกส่วนราชการเร่งรัด นำร่องการ เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้เป็นตัวอย่างแก่ ชุมชน ส่งเสริมการใช้พื้นที่สาธารณะ และที่ราชพัสดุ เพื่อเป็นพื้นที่สีเขียว และกระจายให้ทั่วถึงทุกชุมชน โดย ให้มีการปรับภูมิทัศน์ พร้อมทั้งองค์ ประกอบต่างๆ ที่เหมาะสม</p> <p>2.2 ปรับปรุงการบริหารและการจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อมและพื้นที่สีเขียวของ รัฐให้มียุทธศาสตร์ทั้งการกำหนดนโยบาย แผนและการปฏิบัติ รวมทั้งสนับสนุน การบริหารงานขององค์กรส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน</p> <p>2.3 ควบคุมการใช้ประโยชน์หรือสงวน ไร่ซึ่งพื้นที่โดยรอบชานเมือง ที่มี สมรรถนะที่ดินเหมาะสมกับการ เกษตรกรรมให้เป็นที่สีเขียว เพื่อ เป็นแนวกันชนระหว่างชุมชนเดิมกับ ชุมชนใหม่ และระหว่างชุมชนกับ พื้นที่อุตสาหกรรม</p>	<p>ทุกส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาชน</p> <p>ทส.</p> <p>มท.</p>

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	2.4 เพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่โล่งและสวนสาธารณะในเขตเมืองและในสถานที่ราชการ ปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณพื้นที่สาธารณะริมน้ำ ชายหาดเพื่อให้เป็นแหล่งนันทนาการ	ทุกส่วนราชการ
	2.5 สนับสนุนให้ภาคเอกชนเพิ่มและดูแลพื้นที่สีเขียว	มท. / ทส. ภาคเอกชน
	2.6 สร้างระบบจูงใจให้ประชาชนและเอกชนปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่ถือครองของตนเองในเมือง โดยให้สามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้	กค.
	2.7 ปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายกฎระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในทุกระดับ และผลักดันให้มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด รวมทั้งสนับสนุนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน	ทส.
3. ปรับปรุงพื้นที่ในชุมชนทุกระดับเพื่อการพัฒนาและควบคุมการใช้ที่ดินให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	3.1 ให้มีการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนตามผังเมืองรวมโดยสอดคล้องกับลักษณะแนวโน้มและศักยภาพเฉพาะของแต่ละพื้นที่	มท. ทส.

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	<p>3.2 กำหนดและจัดทำผังการพัฒนาชุมชนชนบท โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเอกลักษณ์ วิถีชีวิตของชุมชน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของสังคม และพัฒนาพื้นที่สีเขียวเชื่อมโยงกับศาลาประชาคม ศาลนสสถาน และโรงเรียน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมสังคมของชุมชน</p>	<p>มท. ทส. พน. วท. กษ.</p>
	<p>3.3 ใช้มาตรการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมืองมาใช้เป็นกลไกส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่และควบคุมการใช้ที่ดินในชุมชน ด้วยการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าร่วมในการพัฒนาที่ดิน โดยรัฐจะตั้งระดมทุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างบริการพื้นฐานเข้ารองรับอย่างเหมาะสม</p>	<p>มท. กษ.</p>
	<p>3.4 จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและดำเนินการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียวให้เหมาะสม สำหรับการดำเนินโครงการพัฒนาที่ดินขนาดใหญ่</p>	<p>ทส. หน่วยงาน ผู้อนุญาต โครงการ</p>
<p>4. ใช้มาตรการทางสังคมและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ</p>	<p>4.1 ออกประกาศสาธารณะยกย่ององค์กรและผู้ประกอบการที่มีผลงานดีเด่นด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว</p>	<p>ทส.</p>

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
การบริหารจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อม	4.2 เชิดชูยกย่องผู้ประกอบการที่ใช้หลัก การระวังล่วงหน้าให้เป็นต้นแบบใน การผลิต และการออกแบบเพื่อลด ภาวะสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมือง	อก. ทส.
	4.3 ศึกษามาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ใหม่ๆ เพื่อหาแนวทางที่จะใช้กำกับ การขยายตัวของเมืองและการเพิ่ม พื้นที่สีเขียว	ทส.
5. เพิ่มแหล่งเงินทุน และประสิทธิภาพของ การใช้กองทุนอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	5.1 ผลักดันให้มีการจัดสรรเงินจากกองทุน น้ำมันให้แก่กองทุนสิ่งแวดล้อมอย่าง ต่อเนื่อง	กค. พน. ทส.
	5.2 ปรับปรุงกฎหมายให้สามารถเก็บภาษี สิ่งแวดล้อมและค่าธรรมเนียมด้านสิ่ง แวดล้อมและนำรายได้ส่วนนี้ไปสมทบ กองทุนสิ่งแวดล้อม	กค. ทส.
	5.3 ปรับปรุงช่องทางการใช้เงินกองทุนให้ มีความหลากหลาย มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น	กค. ทส.
6. การจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านภูมิทัศน์	6.1 จัดทำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านภูมิทัศน์ และผลักดันให้มีการ บังคับใช้อย่างเคร่งครัด โดยการมี ส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	ทส. มท.

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	6.2 ผลักดันให้มีการนำมติ ครม. ในเรื่องการจัดระเบียบป้ายไปสู่การปฏิบัติ	ทส. มท.
	6.3 กำหนดเขตส่งเสริมและควบคุมการขยายตัวของอาคารในแนวสูงให้สอดคล้องกับการใช้ที่ดิน การจัดบริการสาธารณูปโภค ความปลอดภัยของสถานที่ราชการสำคัญ และบริเวณที่สมควรรักษาไว้เป็นพิเศษ	มท.
	6.4 ส่งเสริมการจัดภูมิทัศน์ของถนนพื้นที่โล่งในชุมชน และพื้นที่สีเขียวให้สวยงามปราศจากมลทัศน์ของป้ายโฆษณา และจัดอุปกรณสาธารณูปโภคให้สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมข้างเคียง	มท. ทส. ภาคเอกชน
7. ใช้มาตรการการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทุกภาคี	7.1 ให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการโดยการจัดทำประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 43, 44 และ 45 ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม จนถึงการติดตามประเมินผลโครงการ	ทส. มท. ประชาชน NGOs

กลยุทธ์ที่ 3 การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงรุกในท้องถิ่น

ผลผลิต เทศบาลนครและเทศบาลเมืองมีขีดความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองสู่เกณฑ์มาตรฐานเมืองน่าอยู่

ตัวชี้วัด เทศบาลนครและเทศบาลเมืองมีการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองได้ร้อยละ 80 ของเกณฑ์มาตรฐานเมืองน่าอยู่

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
1. สร้างศักยภาพของ อปท. ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนในท้องถิ่น	1.1 สร้างองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ทส. มท.
	1.2 สนับสนุนการพัฒนาและจัดระบบฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียวให้มีมาตรฐานเดียวกันและมีการเชื่อมโยงโครงข่ายของระบบข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน	ทส. มท.
	1.3 สนับสนุนให้ อปท. ขับเคลื่อนชุมชนให้มีขีดความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียวสู่เกณฑ์มาตรฐานเมืองน่าอยู่	ทส. มท.
2. ใช้มาตรการด้านผังเมืองในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน	2.1 วางและจัดทำผังเมืองในระดับเทศบาล ตำบลและจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล	มท. กค.

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	2.2 ปรับปรุงและฟื้นฟูชุมชนแออัดที่มีสภาพเสื่อมโทรม โดยให้ท้องถิ่นเป็นองค์กากลางในการประสานงานการจัดทำผังเฉพาะเพื่อฟื้นฟูชุมชน รวมทั้งควบคุมการเกิดใหม่ของพื้นที่เสื่อมโทรมของชุมชน	มท.
3. ใช้เครื่องมือทางการเงินและการคลังในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว	3.1 พัฒนาและนำร่องมาตรการใหม่ๆ ด้านการเงิน การคลัง เช่น ภาษีการพัฒนา มาตรการอินสิทิกรการพัฒนา สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว	กค. มท.
	3.2 กำหนดสัดส่วนรายได้จากภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้ หรือที่รัฐจัดสรรให้มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนตามระดับความหนาแน่นของชุมชน	กค. มท.
	3.3 สนับสนุนให้ อปท. จัดทำรายงานตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์มาตรฐานเมืองน่าอยู่เพื่อขออนุมัติเงินอุดหนุนท้องถิ่นจากรัฐบาลกลาง	สงป. มท. สภถ.

สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างภูมิปัญญาร่วมกันของภาคีต่างๆ เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลผลิต เครือข่ายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมมีความเข้มแข็งและเลี้ยงตัวเองได้

ตัวชี้วัด สมาชิกเครือข่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมไม่น้อยกว่า 5 หน่วย สามารถระดมทุนได้เอง

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
1. สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	1.1 สนับสนุนเครือข่าย (นักร้อง) และหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ให้สามารถระดมเงินทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมประจำท้องถิ่น	ทส. มท.
	1.2 สนับสนุนให้เครือข่ายและหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมที่เข้มแข็งสามารถยกระดับตนเองเป็นองค์กรมหาชนอิสระเพื่อจัดการมรดกทางธรรมชาติและศิลปกรรมในท้องถิ่นได้ โดยให้สามารถหารายได้ภายใต้เงื่อนไขการจัดการอย่างยั่งยืน	ทส. มท.

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	1.3 ใช้เงินกองทุนระดับท้องถิ่นสนับสนุนการดูแลซ่อมแซม รั้วบ้านเก่า เรือนเก่า รวมทั้งสิ่งแวดล้อมโดยรอบ	วธ. ทส.
	1.4 สนับสนุนให้มิวเซียม “อนุรักษ์” สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมระดับจังหวัด	วธ. ทส.
2. เพิ่มองค์ความรู้เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	2.1 สร้างระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมทั่วประเทศและให้มีการจัดลำดับความสำคัญ	วธ. สถาบันการศึกษา
	2.2 ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	สกว. สสส.
	2.3 ส่งเสริมงานวิจัยด้านการอนุรักษ์ คุ้มครองและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	สกว. สสส.
	2.4 บูรณาการการอนุรักษ์ระหว่างภาคีต่างๆ	ทส. / วธ. มท.
3. สร้างความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	3.1 รณรงค์ให้เกิดการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมในวงกว้าง โดยใช้สื่อสร้างสรรค์ที่เข้าถึงจิตใจประชาชนให้มากขึ้น	ทส. วธ. มท. วธ.

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	3.2 สอดแทรกประเด็นสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและศิลปกรรมในหลักสูตร สิ่งแวดล้อมศึกษา รวมทั้งเพิ่มโอกาส ทัศนศึกษาให้แก่นักเรียนและสอดแทรกความสำคัญและความเชื่อมโยงระหว่างโบราณสถาน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยรอบ	ศธ. ทส.
	3.3 เสริมสร้างและส่งเสริมศักยภาพของ บุคลากรท้องถิ่นในการอนุรักษ์ และ คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	ทส. มท.
	3.4 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและ องค์การเอกชนบริจาคเงินเพื่อการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ ศิลปกรรมในกองทุนสิ่งแวดล้อม ระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยให้ ผู้บริจาคสามารถนำเงินบริจาคไป หักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้	มท. กค.
	3.5 ให้รางวัลแก่ชุมชนอนุรักษ์ดีเด่นและ จังหวัดอนุรักษ์ดีเด่น	วธ. ทส. มท.

กลยุทธ์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทุกภาคี

ผลผลิต มีมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมเฉพาะประเภท

ตัวชี้วัด จำนวนแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมที่มีมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม (กำหนด baseline data)

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
1. จัดทำแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	1.1 จำแนกพื้นที่อันควรอนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมตามระดับความสำคัญ ระดับนานาชาติ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น และกำหนดพื้นที่เร่งด่วน (hot spot) เช่น บริเวณปราสาทนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เส้นทางไปพระพุทธบาท สระบุรี	ทส. วธ.
	1.2 จัดทำแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมระดับชาติและระดับท้องถิ่น	ทส. วธ.
	1.3 แปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำโครงการนำร่องในพื้นที่เร่งด่วนเป็นลำดับแรก	ทส. วธ.

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
2. กำหนดมาตรฐานการรองรับของสิ่งแวดลอมธรรมชาติและศิลปกรรม	2.1 จัดทำคู่มือมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมเฉพาะประเภทของแหล่งธรรมชาติและศิลปกรรม	ทส. กก.
	2.2 สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปดำเนินการอนุรักษ์ รักษาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม	ทส.
	2.3 กำหนดให้การดำเนินงานในพื้นที่ธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจะต้องมีคณะกรรมการกำกับ ซึ่งต้องประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการอนุรักษ์	ทส. วท.
3. จัดการการท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ระบบนิเวศน์รองรับได้	3.1 ศึกษาและกำหนดศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมสำคัญที่มีความเปราะบาง	ทส. วธ.
	3.2 ศึกษาและใช้ค่าธรรมเนียมนการเข้าชมเพื่อเป็นเครื่องมือกำกับและดูแลสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม	ทส. วธ.

กลยุทธ์ที่ 3 การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงรุกในท้องถิ่น

ผลผลิต มีเครือข่าย อปท. ด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมที่มีผลงานด้านการอนุรักษ์

ตัวชี้วัด ร้อยละ 80 ของเครือข่าย อปท. มีกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
1. ส่งเสริม/กระตุ้นให้ อปท. จัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	1.1 จัดลำดับพื้นที่เร่งด่วนที่จะต้องทำแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมในระดับท้องถิ่น เพื่อกำหนด อปท. เป้าหมาย	ทส. มท.
	1.2 พัฒนาคุณภาพบุคลากรของ อปท./ ประชาคม โดยเริ่มใน อปท. ที่สิ่งแวดล้อม	ทส. มท.

มาตรการ	แนวทางการปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ/ ผู้นำไปปฏิบัติ
	<p>ล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมีความสำคัญในลำดับต้นๆ</p>	
	<p>1.3 สนับสนุนให้ อปท.จัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมร่วมกับหน่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น</p>	<p>ทส. วธ.</p>
	<p>1.4 สนับสนุนให้ อปท.นำแผนสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมไปสู่การปฏิบัติ</p>	<p>ทส. วธ.</p>
<p>2. ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และสังคมมาส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม</p>	<p>2.1 ใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์ด้านภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ อปท.ดำเนินการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม</p>	<p>กค. ทส. วธ.</p>
<p>3. พัฒนาบุคลากรในระดับท้องถิ่น</p>	<p>3.1 สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสิบเมืองเก่ามีนักโบราณคดีประจำท้องถิ่น</p>	<p>วธ. ทส.</p>

บทบาทภาครัฐ-ภาคประชาชน

กลยุทธ์ในการจัดการ สิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และศิลปกรรม

กลยุทธ์ที่ 1

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างภูมิปัญญา
ร่วมกันของภาคีต่างๆ เพื่อการจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทบาทภาครัฐ

ภาครัฐจำเป็นต้องเข้ามาช่วยค้นหาและ
พัฒนาภูมิปัญญาในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน
และต่อยอดให้เป็นองค์ความรู้ระดับสากล เช่น การ
สร้างกระบวนการและเปลี่ยนองค์ความรู้ระดับชาว
บ้านด้วยกัน รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของ
แต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นใน
ระดับชุมชน หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวง
มหาดไทยต้องร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน สร้าง
ความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกด้านการจัดการสิ่ง

แวดล้อมให้ประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว ออกมาตรการที่สนับสนุนจูงใจให้ประชาชนได้จัดการพื้นที่สีเขียว เช่น การปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่ของตนเอง ครอบครองอยู่ การพัฒนาสวนสาธารณะ การขุดลอกคูคลอง เป็นต้น

กระทรวงวัฒนธรรมต้องรับหน้าที่ในการสร้างระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปกรรมทั่วประเทศ โดยจัดลำดับความสำคัญไว้ด้วย สำหรับพื้นที่บ้านเก่าที่มีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ จะต้องมีการตั้งกองทุนให้ชาวบ้านใช้จ่ายเพื่อการดูแลอนุรักษ์สถานที่สำคัญในชุมชนของตนเอง ทั้งตัวอาคารบ้านเรือนเก่า และพื้นที่สภาพแวดล้อมโดยรอบ และควรกำหนดให้มีวันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมระดับจังหวัดด้วย

กระทรวงศึกษาธิการต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาของตนเอง โดยสอดแทรกประเด็นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมในหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา รวมทั้งเพิ่มโอกาสทัศนศึกษาให้นักเรียน และสอดแทรกความสำคัญและความเชื่อมโยงระหว่างโบราณ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยรอบ

บทบาทภาคประชาชน

รวมกลุ่มกันจัดบันทึกภูมิปัญญาของผู้เฒ่าผู้แก่ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้าน เพื่อจัดทำเป็นชุด

ความรู้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และซึมซับกระบวนการผลิตและการใช้ชีวิตที่ไม่เบียดบังธรรมชาติ สำหรับชุมชนที่เป็นเมืองเก่า นอกจากการทำบันทึกเรื่องราวของชุมชนตัวเองเก็บไว้ให้ลูกหลานแล้ว สมาชิกในชุมชนทุกคนควรต้องเสียสละ ไม่ปรับปรุงตกแต่งบ้านเรือน จนกลายเป็นครัวเรือนสมัยใหม่ ไม่เหลือสภาพของความเป็นชุมชนดั้งเดิม เพื่อรักษาสิ่งก่อสร้างทางกายภาพของเมืองเก่าไว้ให้ได้มากที่สุด

สิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์กับตัวชาวบ้านเองกรณีที่อาจถูกไล่รื้อ เพราะจะทำให้สามารถสืบสาวเรื่องราวของชุมชนได้ และมีหลักฐานทางกายภาพของบ้านเรือนมาเป็นเครื่องยืนยันความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนตนเอง

ภาคประชาชนอาจรวมตัวกันลุกขึ้นมาจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ในชุมชนตัวเอง หรือประสานกับโรงเรียน สถานศึกษา ที่อยู่ในชุมชนตนเอง เพื่อให้จัดทัศนศึกษานำเด็กนักเรียนเรียนรู้ชุมชน โดยให้ลูกบ้านนำเอาในชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้นำศึกษาให้ความรู้ และบรรยายให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม เท่ากับเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เด็กรุ่นใหม่ได้เข้าใจความเป็นมา เพื่อเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยกันดูแลรักษาไว้ และอาจมีการประสานงานสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดเป็นภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่กว้างไกลไม่กระจุกตัวและเกาะติดอยู่กับเฉพาะประเด็นในชุมชนของตนเอง

กลยุทธ์ที่ 2

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทบาทภาครัฐ

รัฐจะต้องเข้ามาเป็นผู้กำหนดบทบาทและจัดระเบียบการเติบโตของชุมชนในทุกกระดับ โดยคำนึงถึงศักยภาพของธรรมชาติ ระบบวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ ประชากร และขีดความสามารถพื้นฐาน เพื่อให้ชุมชนมีบูรณาการทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงมหาดไทย ต้องประสานความร่วมมือกันในการวางและจัดทำผังเมืองของทุกพื้นที่ทั่วประเทศ และกำหนดใช้อย่างจริงจังด้วย โดยข้อมูลส่วนนี้ต้องจัดเก็บในระบบข้อมูลที่ให้ประชาชนเข้าถึงและสามารถตรวจสอบได้

ในส่วนของการพัฒนาเมืองจำเป็นจะต้องควบคุมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งประเด็นนี้พื้นที่ที่น่าเป็นห่วงที่สุดคือบริเวณโดยรอบสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นพื้นที่ต่ำและเป็นพื้นที่รับน้ำในปัจจุบัน เมื่อสนามบินเปิดให้บริการสิ่งที่จะตามมาคือการขยายตัวของชุมชนรอบสนามบินสุวรรณภูมิที่มีแนวโน้มเป็นเมืองสูง หากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่รีบหามาตรการมาควบคุมการเกิดของเมืองใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ เมืองรอบสนามบินอาจมีบางส่วนต้องถูกน้ำ

ท่วมเกือบจะตลอดทั้งปี เพราะสิ่งก่อสร้างใหม่จะขวาง
ทางเดินของน้ำได้

นอกจากนี้ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันอนุรักษ์พื้นที่
ที่สีเขียวที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ
ขณะเดียวกันหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็ต้องเร่ง
หาพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชนเมืองเพิ่ม ทั้งนี้พื้นที่สีเขียว
ไม่ควรเป็นพื้นที่ที่ได้มาจากการไล่รื้อย้ายชุมชนดั้ง
เดิม เพราะนั่นเท่ากับเป็นการหาพื้นที่สีเขียวโดยการ
ทำลายบันทึกประวัติศาสตร์ของตนเอง

นอกจากนี้ควรมีการนำมาตรการทางสังคมและ
เศรษฐศาสตร์มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร
จัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การยกย่องเชิดชูผู้ประกอบการ
ที่มีผลงานดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่
สีเขียว หรือผู้ที่มีหลักการระวังล่วงหน้า หรือป้องกัน
ไว้ก่อน เป็นต้นแบบในการผลิต และการออกแบบเพื่อ
สิ่งแวดล้อมในชุมชนและเมือง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ควรสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถขอทุน
สนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อนำเงินไปอนุรักษ์
และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
ได้เป็นรูปธรรม อีกทั้งควรมีงบประมาณจำนวนหนึ่งไว้
สำหรับสนับสนุนเครือข่ายประชาชนให้ลุกขึ้นมา
ดำเนินโครงการที่จะเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเมือง
ธรรมชาติและศิลปกรรมของตนเอง

บทบาทภาคประชาชน

จัดทำโครงการอนุรักษ์ชุมชนตนเอง โดยอาจทำเรื่องขอความร่วมมือและสนับสนุนไปยังหน่วยงานรัฐ หรือภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น การขยายเครือข่ายหาแนวร่วมนอกชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจะต้องสร้างให้เกิดขึ้น หากเป็นไปได้เมื่อมีการจัดกิจกรรมใดในชุมชน ควรมีการประสานไปยังสำนักข่าวต่างๆ ให้เข้ามาจัดทำรายงานข่าว หรือสารคดีพิเศษเกี่ยวกับกิจกรรมและชุมชนตัวเอง

นอกจากจะทำให้ความสำคัญกับชุมชนของตนเองได้รับการเผยแพร่แล้ว ยังเป็นการสร้างแนวร่วมในสังคมอีกด้วย ทั้งนี้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ควรมีการประสานไปยังนักวิชาการเฉพาะด้าน เช่นหากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติก็ควรจะติดต่อนักวิชาการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือผู้เชี่ยวชาญเรื่องมลพิษ หากเป็นประเด็นเรื่องเมืองเก่าก็จะเป็นนักประวัติศาสตร์หรือนักมานุษยวิทยา เป็นต้น

นอกจากนี้ควรหันไปทำโครงการที่ให้เด็กนักเรียนในชุมชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า การเดินท่องเที่ยวในชุมชนเฉยๆ เช่น การจัดการกิจกรรมให้เด็กนักเรียนร่วมกันทำ เช่น เรียนรู้การผลิตน้ำชีวภาพ สำหรับใช้เพื่อย่อยสลายของเสียในแม่น้ำลำคลอง ซึ่งความรู้เหล่านี้อาจได้รับจากผู้รู้ในชุมชน สามารถติดต่อขอความร่วมมือได้ที่กระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนักวิชาการ
ในมหาวิทยาลัยหรือแม้กระทั่งหน่วยงานต่างๆ ที่
มีหน้าที่ให้ทุนที่มักจะมีนักวิจัยในสังกัดตัวเองพร้อม
ให้คำแนะนำ และอาจมีเอกสารเผยแพร่แจกให้ เช่น
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) เป็นต้น

ประชาชนต้องหมั่นติดตามตรวจสอบความคืบ
หน้าในการพัฒนาเมืองต่างๆ อยู่เสมอ ดูว่าโครงการ
พัฒนาต่างๆ จะเข้ามาก่อให้เกิดความเชื่อมโยง
กับสิ่งแวดล้อมและศิลปกรรมในชุมชนตนเองหรือไม่
หากมีประชาชนจะต้องรวมกลุ่มกันกดดันเพื่อไม่ให้
โครงการเกิดขึ้น ทั้งนี้ที่สำคัญชาวบ้านจำเป็นต้องมี
ข้อมูลรายละเอียดโครงการพัฒนา ซึ่งสามารถติดต่อ
ขอรับจากเจ้าของโครงการได้โดยตรง ตามสิทธิของ
พลเมืองทุกคนตามที่ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารได้ระบุไว้

กลยุทธ์ที่ 3

การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(อปท.) เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมเชิงรุกในท้องถิ่น

บทบาทภาครัฐ

ต้องส่งเสริมและกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น จัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

และศิลปกรรมโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
ประชาชนที่จัดตั้งขึ้นมา

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กับกระทรวงมหาดไทย ต้องเข้ามาจัดลำดับพื้นที่เร่ง
ด่วนที่จะต้องทำแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมธรรม
ชาติและศิลปกรรมในระดับท้องถิ่น เพื่อจัดลำดับ
ความสำคัญ เช่นอาจมีการคัดเลือกเป็นสิบอันดับแรก
เมืองเก่าในไทย จากนั้นก็สนับสนุนให้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ
ศิลปกรรมร่วมกับหน่วยงานอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น พร้อมทั้ง
สนับสนุนให้มีการนำแผนที่พัฒนาขึ้นมาไปปฏิบัติ
ให้เห็นผลด้วย

สำหรับเมืองหรือชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกให้
เป็นสิบอันดับแรกเมืองเก่าในไทย กระทรวงวัฒนธรรม
ควรเข้าไปมีบทบาทในการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้
เมืองหรือชุมชนนั้นๆ มีนักโบราณคดีประจำท้องถิ่น
เช่น อาจร่วมกับมหาวิทยาลัยจัดหาทุนให้กับเด็กใน
ชุมชนที่มีใจรัก มีโอกาสเรียนจนจบเป็นนักโบราณคดี
หรือนักประวัติศาสตร์แล้วให้กลับมารับราชการประจำ
ที่ท้องถิ่นของตนเอง เป็นต้น

สำหรับเมืองที่มีจุดเด่นด้านสิ่งแวดล้อมทาง
ธรรมชาติ กระทรวงมหาดไทยควรเข้ามาช่วยจัดการ
วางผังเมืองให้สอดคล้องกับระบบนิเวศทางธรรมชาติ
ควบคุมไม่ให้มีการก่อสร้างอาคารอุปโภคพื้นฐานปิด
กั้นทางน้ำสาธารณะ เป็นต้น

บทบาทภาคประชาชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นผู้นำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเมือง ชุมชน ธรรมชาติและศิลปกรรมในชุมชน ไม่อนุมัติโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ออกกฎในท้องถิ่นตัวเองเช่น ห้ามมีร้านอาหารเหล้าใกล้วัด หรือศาสนสถานของศาสนาอื่น มีงบประมาณสนับสนุนเจ้าของบ้านหรือสิ่งปลูกสร้างโบราณ ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแรงจูงใจไม่ให้นำบ้านหรือสิ่งปลูกสร้างที่บางครั้งอาจไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ไปปรับปรุงเป็นสมัยใหม่ หรือขายทอดตลาด

ทั้งนี้การรักษาสิ่งปลูกสร้างเก่าเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เงินลงทุนเพื่อการดูแลรักษามาก หากเป็นไปได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มศักยภาพให้สามารถจัดทำรายงานตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์มาตรฐานเมืองน่าอยู่เพื่อขออนุมัติงบประมาณจากส่วนกลางมาช่วย ทั้งนี้การจัดทำตัวชี้วัดดังกล่าวสามารถขอคำแนะนำได้จากนักวิชาการในมหาวิทยาลัย หรือสถานศึกษาอื่นๆ ที่อยู่ในหรืออยู่ใกล้ท้องถิ่นตนเอง

ประชาชนต้องรู้อะไร

หน่วยงานต่างๆ มีหน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนแตกต่างกันไป ตามกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่ มีรายละเอียดดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ทั้งเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีหน้าที่รับผิดชอบประเด็นต่างๆ ดังนี้ มลพิษในเขตเมือง ระบบการระบายน้ำ การจราจรและขนส่งในเมือง ชุมชนแออัด การวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดการพื้นที่สีเขียวและมลทัศน์ของเมือง และการจัดการบริหารเมือง โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ดังนี้

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
- พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
- พ.ร.บ.รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535
- พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ. 2535
- พ.ร.บ.การผังเมือง พ.ศ. 2518
- พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535
- พ.ร.บ.การขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543

2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่เสนอแนะให้ความเห็นเกี่ยวกับแผนและนโยบายด้านเมืองและชุมชน ตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

3. หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย คือ กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมพัฒนาชุมชน ซึ่งมีหน้าที่วางแผนการใช้ที่ดิน พัฒนาชาวบ้านในชุมชนแออัด และพัฒนาการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ดังนี้

- พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
- พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543
- พ.ร.บ.จัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547
- พ.ร.บ.การผังเมือง พ.ศ. 2518
- พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. 2496

4. หน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบดูแลประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับมลพิษในเมือง การจัดการพื้นที่สีเขียวและมลพิษของเมือง และการวางแผนการใช้ที่ดิน โดยมีกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้คือ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

5. หน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม ได้แก่ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมการ

ขนส่งทางบก กรมการขนส่งทางอากาศ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร รับผิดชอบด้านการจราจร การขนส่งในเมือง และการวางแผนการใช้ที่ดิน กฎหมายที่มอบอำนาจหน้าที่ไว้คือ

- พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522
- พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456
- พ.ร.บ.การเดินอากาศ พ.ศ. 2497
- พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522

6. หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

คือ กรมควบคุมโรค กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต มีหน้าที่ดูแลสุขภาพของสิ่งแวดล้อมเมือง รวมทั้งดูแลสุขภาพกายและจิตของคนในเมือง ตาม พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ. 2535

7. การเคหะแห่งชาติ สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนแออัด ตาม พ.ร.บ.การเคหะแห่งชาติ พ.ศ. 2537

สิทธิตามกฎหมาย

ประชาชนทุกคนมีสิทธิตามกฎหมายในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการทรัพยากร ทั้งกำหนดการใช้และการอนุรักษ์ โดยมีทั้งสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและสิทธิตามพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติอย่างน้อย 3 มาตราว่าด้วยสิทธิชุมชน โดย 2 มาตราพูดถึงสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติคือมาตราที่ 46 และมาตราที่ 56

มาตราที่ 46 ให้การรองรับบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม มีสิทธิในการอนุรักษ์ พื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ภายใต้เงื่อนไขว่าต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 56 กล่าวถึงสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างปกติ รวมทั้งให้สิทธิแก่บุคคลในการฟ้องร้องหน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายด้วย

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ในมาตรา 170 ยังให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าชื่อร่วมกันไม่น้อยกว่า 50,000 รายชื่อ เพื่อร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้พิจารณาออกกฎหมายตามที่กำหนด ซึ่งประชาชนสามารถใช้ช่องทางนี้เพื่อขอให้มีการออก

กฎหมายเพื่อรองรับการให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรทางทะเลที่มากกว่าที่เป็นอยู่ได้ เช่นเดียวกับที่มีการเข้าซื้อถิ่นของประชาชนเพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนต่อรัฐสภาให้พิจารณาผ่านออกมาเป็นกฎหมาย

อย่างไรก็ดีการใช้สิทธิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ทั้ง 3 มาตรา อาจมีจุดอ่อนหรือมีอุปสรรคบ้าง เช่น กรณีมาตรา 46 ก็ยังกำหนดว่าการใช้สิทธิต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ส่วนการจะเข้าซื้อเพื่อขอใช้สิทธิตามมาตรา 170 ก็อาจจะใช้เวลานานนับสิบปี ดังนั้นภาคประชาชนจึงอาจใช้กลไกทางกฎหมายฉบับอื่นเป็นตัวขับเคลื่อนได้อีก

พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และพ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2542 ให้การรับรองสิทธิประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของทางภาครัฐ ซึ่ง อบท. หรือประชาชนทั่วไปสามารถทำจดหมายยื่นไปยังกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือหน่วยงานรัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิด เช่น กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งแร่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยในกรณีที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้า เพื่อขอทราบข้อมูลโครงการที่ถูกกำหนดขึ้นในพื้นที่ที่ท้องถิ่นของตนเองได้

นอกจากนี้ระบบศาลไทยยังมีการปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยจากโครงการพัฒนาของภาครัฐมากขึ้น เช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ว่าการพิสูจน์ความเสียหายเป็นหน้าที่ของโรงงานหรือผู้ก่อมลพิษเป็นผู้พิสูจน์ไม่ใช่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบเหมือนกรณีความเสียหายทางละเมิดตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเมื่อประชาชนมีปัญหาขัดแย้งหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ยังสามารถยื่นเรื่องฟ้องศาลปกครองได้โดยตรงนอกเหนือจากการใช้สิทธิฟ้องร้องทางศาลยุติธรรมแล้ว

แหล่งข้อมูลความรู้

หน่วยงานรัฐและองค์กรที่สามารถให้ความรู้ คำแนะนำ ปริญญา และสถานที่

กรมควบคุมมลพิษ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เลขที่ 92 ซอยพหลโยธิน 7

ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน

เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2298-2000

โทรสาร 0-2298-2002

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนสามารถร้องเรียนและติดต่อขอคำแนะนำหรือความร่วมมือในการจัดอบรมต่างๆ ได้

เลขที่ 49 ถ.พระราม 6 ซอย 30

เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2278-8400-9 หรือ 0-2298-5637

อีเมลล์ info@deqp.go.th

เว็บไซต์ www.deqp.go.th

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

60/1 ซอยพิบูลย์วัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6

เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ 0-2265-6500

โทรสาร 0-2265-6518

เว็บไซต์ <http://www.onep.go.th/provplan/>

provplan.asp

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
หรือ **เว็บไซต์เวทีสิ่งแวดล้อม www.thaienviforum.net**
(ข่าวสิ่งแวดล้อม แผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับประชาชน พ.ศ. 2550-2554) เอกสารวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม และบทความด้านสิ่งแวดล้อม

องค์กรอิสระและองค์กรพัฒนาเอกชน ที่พร้อมให้คำแนะนำ และรับเรื่องร้องเรียน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

องค์กรอิสระที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิ โดยประชาชนทั้งรายบุคคลและในนามกลุ่มองค์กรชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันขึ้นมา หรืออปท. สามารถติดต่อร้องเรียนไปได้ โดยติดต่อที่

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เลขที่ 422 อาคาร ปปง.

ถ.พญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง)

เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 0-2219-2980

โทรสาร 0-2219-2940

สายด่วนเรื่องร้องเรียน 1377

อีเมลรับเรื่องร้องเรียน help@nhrc.or.th

เว็บไซต์ www.nhrc.or.th

สภาทนายความ

เป็นที่พึ่งด้านกฎหมายให้กับประชาชนโดยเฉพาะกับผู้ที่มียรายได้น้อย ไม่สามารถว่าจ้างทนายความได้ ปัจจุบันนอกเหนือจากการฟ้องในคดีสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีสิ่งแวดล้อมโดยตรงแล้ว ยังสามารถฟ้องร้องในทางปกครองได้ด้วย เพราะไม่เพียงแต่บริษัทเอกชนเท่านั้นที่ผู้ก่อมลพิษหลายครั้งพบว่าหน่วยงานในสังกัดรัฐเองก็เป็นผู้ก่อมลพิษ ซึ่งที่ประชาชนจะฟ้องร้องหน่วยงานรัฐได้ต้องทำเป็นคดีปกครอง ซึ่งสภาทนายความมีทั้งคณะทำงานด้านคดีสิ่งแวดล้อมและคดีปกครองที่จะคอยให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ ติดต่อได้ที่

สภาทนายความ

เลขที่ 7/89 อาคาร 10 ถ.ราชดำเนินกลาง

แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2629-1430

ฝ่ายกฎหมายสิ่งแวดล้อม 0-2282-9906

โทรสาร 0-2282-9907-8

เว็บไซต์ www.lawycercouncil.or.th

มูลนิธิธรรมรัฐ

เพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการของการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

8/1 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดสามพระยา

เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2280-7592

บางกอกฟอรัม

เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของคนกลุ่มหนึ่งที่มีความตื่นตัวในความสำคัญของเมืองและชุมชนทำงานเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์เมืองเก่า และวิถีชีวิตชุมชนเมือง สนับสนุนการสร้างเมืองน่าอยู่แทนที่จะมุ่งเน้นเมืองทันสมัยที่เต็มไปด้วยรถนิย่มฟุ้งเพื่อ บางกอกฟอรัมสามารถให้การสนับสนุนกิจกรรมในชุมชนที่มุ่งให้เกิดความรักและห่วงแหนชุมชนเก่าของตนเอง

104-106 ถนนแพรงภูธร

แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร

กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์และโทรสาร 0-2228-1362

เว็บไซต์ www.bangkokforum.net